

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Student: Bc. Tereza Šťovíčková

Název práce: Únikové hry a jejich využití ve výuce chemie

Vedoucí práce: Mgr. Iveta Bártová, Ph.D.

Oponent práce: RNDr. Helena Mašláňová, Ph.D.

Diplomová práce si klade za cíl podat přehled a charakteristiku základních aktivizačních výukových metod, s detailnějším zaměřením na relativně novou metodu, kterou je úniková hra. Dalším cílem práce bylo vytvořit a otestovat soubor několika nových únikových her, cílených na žáky různého věku a různá vyučovaná témata z chemie, včetně provedení dotazníkového šetření mezi žáky, kteří hry absolvovali.

V teoretické části práce je nejprve na základě rešerší didaktické literatury podán určitý systematický přehled základních výukových metod a popis principů těch metod, které literatura označuje za aktivizující. Dále jsou podrobně charakterizovány únikové hry – jejich princip, informace o jejich původu a historickém vývoji až po jejich začlenění mezi výukové metody, realizované v online prostředí nebo fyzické podobě. Je analyzován potenciál únikových her při naplňování výukových cílů, zejména z hlediska rozvoje digitální gramotnosti.

V rámci praktické části byly vytvořeny čtyři nové únikové hry, z nich dvě pro online prostředí a dvě do prostředí učebny nebo laboratoře. U všech her jsou uvedeny výukové cíle a klíčové kompetence, které bude hra naplňovat a rozvíjet. Detailně je popsán způsob přípravy on-line her, je charakterizován použitý software. Vše je doplněno konkrétními printscreeny z procesu přípravy. Obě hry jsou dostupné ve formě elektronické přílohy práce. K únikovým hrám pro laboratoř je kromě zadání úloh zpracován i pracovní list pro žáky a metodický list pro učitele. Jsou prezentovány a diskutovány výsledky dotazníkového šetření mezi žáky 8. a 9. tříd, kteří absolvovali některou z online únikových her, s cílem zjistit pohled žáků na účinnost a smysluplnost zařazování únikových her do výuky.

Na předložené diplomové práci lze velmi ocenit to, že se věnuje poměrně novému výukovému fenoménu, kterým únikové hry jsou, čemuž odpovídá i rozsah použitelných informačních zdrojů. Autorka v teoretické části podala ucelený, smysluplný a zajímavý přehled všech důležitých informací k tomuto typu učební aktivity a každý, koho by problematika zajímala, zde může tyto informace čerpat. Rovněž lze velmi ocenit veliký kus práce, který autorka odvedla při přípravě obou on-line únikových her (č. 1 a 2). Obě hry jsou zasazeny do určitého fiktivního příběhu, obě zahrnují různorodé aktivity. Poněkud na škodu je jim to, že dílčí úlohy míří poměrně často na pouhé zapamatování a reprodukci informací, nikoliv na některou vyšší dovednost. Zejména aktivita „osmisměrka“ nemá vzhledem k výuce chemie žádnou přidanou hodnotu. Obě hry mají předpokládanou časovou dotaci jedné vyučovací hodiny, autorka nikde v práci neuvádí, nakolik při realizaci her tento předpoklad odpovídal skutečnosti.

Únikové hry připravené do prostředí laboratoře (č. 3 a 4) jsou koncipovány jako sady pokusů, doplněné o vědomostní kvízy. Zařazení kvízů je dobrý nápad, protože rozvolní praktické činnosti v laboratoři, sníží tlak na přípravu dostatečného počtu stanovišť a usnadní dohled nad bezpečností práce žáků. Zvolené pokusy jsou zajímavé, žáky by jejich realizace jistě zaujala. U pokusu č. 3 ve hře č. 4 není vhodně formulováno zadání, protože zjistit, jak dlouho by jednotlivé tyčinky svítily, by trvalo mnoho hodin. Je otázkou, zda by žáci 9. třídy dokázali logicky správně propojit intenzitu svícení tyčinky s délkou jejího svícení bez určitého vysvětlení principu funkce těchto tyčinek, toto vysvětlení se v zadání nenachází. Pokus v tomto zadání je vhodný spíše pro domácí badatelskou činnost. V této podobě, v jaké jsou hry v práci představeny, odpovídají spíše metodě práce na stanovištích než únikové hře, i když se při práci odemykají fiktivní zámky k úniku z místnosti. Chybí (byť jednoduchý) úvodní příběh, chybí nestandardní zadání alespoň některých z úloh, které by do celé aktivity vneslo herní atmosféru, chybí návrh alespoň některých herních rekvizit. Rovněž zadání úloh či pracovního listu by mohlo mít atraktivnější grafické zpracování, navozující jinou než typicky školní atmosféru. Pracovní listy pro žáky jsou zbytečně rozsáhlé, v praxi je účelné využívat maximálně jeden list A4, jak kvůli materiálové úspoře při kopírování, tak pro snazší orientaci žáků při práci. Metodický list pro učitele k oběma hrám neobsahuje jedinou metodickou radu; učitel se nedozví, jakým způsobem výukovou aktivitu v laboratoři připravit a jak ji vést, jaká rizika z hlediska BOZP a úskalí v provedení mohou některé pokusy provázet, ani návrhy, jak je co nejvíce eliminovat. V předložené podobě je tento list pouhým klíčem řešení připravených úloh. Je škoda, že žádná z těchto her nebyla prakticky otestována.

Dotazníkové šetření mezi žáky 8. a 9. tříd, kteří absolvovali jednu z připravených online únikových her, přineslo očekávatelné výsledky. Rozdíly v četnosti jednotlivých odpovědí různě starých žáků jsou na takto malých souborech v rámci statistické chyby, zjištěným rozdílům ve výsledcích v 8. a v 9. třídách nelze přisuzovat nějaký význam. Výrazně zajímavější by bylo prezentovat některé kazuistiky – zkušenosti několika učitelů jak s přípravou únikových her, tak s jejich dopadem na stanovené výukové cíle. Toto ostatně autorka sama v závěru zmiňuje.

Otázky k obhajobě:

1. Zvolte jeden z pokusů ze hry č. 3 nebo č. 4 a převedte jeho zadání do jiné podoby tak, aby lépe vyhovoval designu únikové hry. Uvedte metodické pokyny pro učitele.
2. Zdůvodněte, proč nebyly v praxi otestovány i únikové hry č. 3 a č. 4.

Lze konstatovat, že stanovené cíle diplomové práce byly splněny, proto ji k obhajobě

DOPORUČUJI

s návrhem hodnocení „C“.

V Olomouci, 4. 5. 2023.

RNDr. Helena Mašláňová, Ph.D.